

Note 24 - Pensjon

Ytelsesbasert ordning

Pensjonsordningen administreres ved egen pensjonskasse, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 67 år. I ordningene inngår også barnepensjon og uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordning sikrer de fleste ansatte en pensjon på 68 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen er lukket for nye medlemmer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. I forbindelse med lukking av ytelsesordningen i 2007 etablerte konsernet innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Konsernets ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Optak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Avtalefestet førtidspensjon ny ordning

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 om regnskapsprinsipper samt note 22 personalkostnader.

IAS 19 Ytelser til ansatte

Fra første januar 2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelser til ansatte og endret basis for beregning av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader. Alle estimatavvik skal etter IAS 19R føres i oppstilling over andre inntekter og kostnader.

Konsernet har per 31. desember 2015 benyttet nytt dødelighetsgrunnlag K2013 som fastsatt av Finanstilsynet 8. mars 2013 (K2013FT) som utgangspunkt for beregningen. Denne er deretter justert for startdødelighet og dødelighetsnedgang. Finanstilsynet benytter i sin tabell tolv prosent i startdødelighet, mens konsernet benytter fem prosent. Dødelighetsnedgangen er også noe justert i forhold til Finanstilsynets tabell, dog uten vesentlig påvirkning på forpliktelsen. Sikkerhetsmarginene i den benyttede dødelighetstabellen, K2013BE, er derved noe lavere enn K2013FT, men etter konsernets vurdering gir den benyttede tabellen beste estimat på pensjonsforpliktelsen på balansedagen.

Økonomiske forutsetninger	31.12.15		31.12.14	
	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser
Diskonteringsrente	2,3 %	2,7 %	4,0 %	2,3 %
Forventet avkastning på midlene	2,3 %	2,7 %	4,0 %	2,3 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,5 %	2,3 %	3,5 %	2,5 %
Forventet G-regulering	2,5 %	2,3 %	3,5 %	2,5 %
Forventet pensjonsregulering	0,0 %	0%/2,25%	0,6 %	0,0 %
Arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %	14,1 %	14,1 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2/0 %	2/0 %	2/0 %	2/0 %
Forventet AFP-uttak fra 62/64 år	25/50 %	25/50 %	25/50 %	25/50 %
Dødelighetstabell	K2013BE			
Uførhet	IR73			

Morbank			Konsern	
2014	2015	Netto pensjonsforpliktelse i balansen. Finansiell status 1.1. (mill. kr)	2015	2014
613	737	Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	768	638
-703	-729	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-754	-726
4	9	Korrigerings mot EK IB	8	5
-85	16	Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	22	-83
3	3	Arbeidsgiveravgift	4	4
-82	19	Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravgift	26	-79

Fordeling av forpliktelsen mellom usikret og sikret pensjonsordning konsern 1.1.

Konsern (mill. kr)	2015			2014		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi pensjonsforpliktelse i fondsbaserte ordninger	746	22	768	614	24	638
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-754	-	-754	-726	-	-726
Korrigerings mot EK IB	8	0	8	5	-	5
Netto pensjonsforpliktelse i balansen før arbeidsgiveravgift	0	22	22	-107	24	-83
Arbeidsgiveravgift	1	3	4	0	3	4
Netto pensjonsforpliktelse i balansen etter arbeidsgiveravg.	1	25	26	-107	27	-79

2014	2015	Periodens pensjonskostnad (mill. kr)	2015	2014
24	24	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	28	26
-2	0	Netto renteinntekt	0	-2
21	24	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravg.	28	23
4	5	Periodisert arbeidsgiveravgift	5	4
25	29	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad *)	33	27
8	7	Avtalefestet pensjon, ny ordning	9	9
13	13	Innskuddsbasert pensjonskostnad	34	26
46	49	Periodens pensjonskostnad	77	62
2	2	*) Herav avtalefestet pensjon gammel ordning, usikret	2	2

Aktuarielle tap og gevinster ført over andre inntekter og kostnader (mill. kr)	2015			2014		
	Usikret ordning	Sikret ordning	Totalt	Usikret ordning	Sikret ordning	Totalt
Endring diskonteringsrente	-0	-46	-47	1	207	208
Endring i andre økonomiske forutsetningene	-0	-10	-10	0	-68	-68
Endring i dødelighetstabell	-	-	-	-	-	-
Endring i andre demografiske forutsetninger	-	-	-	-	-	-
Endring i andre forhold DBO	-1	-13	-14	-1	-18	-19
Endring i andre forhold pensjonsmidler	-	-46	-46	-	-8	-8
Aktuarielle tap (gevinst) i perioden	-1	-115	-116	1	112	113

2014	2015	Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen (mill. kr)	2015	2014
-82	19	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1.	26	-79
109	-109	Aktuarielle tap (gevinster) gjennom året	-116	113
25	21	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl planendring/avkortning	34	27
-5	-1	Utbetalinger over drift	-1	-5
-28	-30	Innbetalt pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger	-36	-30
19	-100	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12.	-94	26
2014	2015	Finansiell status 31.12.	2015	2014
737	662	Pensjonsforpliktelse	711	768
-721	-764	Verdi av pensjonsmidler	-808	-746
16	-103	Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-97	22
3	3	Arbeidsgiveravgift	4	4
19	-100	Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift *)	-94	26

*) Presenteres brutto i konsernregnskapet

Fordeling av finansiell status 31.12. mellom sikret og usikret pensjonsordning konsern

Konsern (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Pensjonsforpliktelse	689	22	711	746	22	768
Verdi av pensjonsmidler	-808	-	-808	-746	-	-746
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-120	22	-97	0	22	22
Arbeidsgiveravgift	1	3	4	1	3	4
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-119	25	-94	1	25	26

Virkelig verdi av pensjonsforpliktelsen konsern (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
IB pensjonsforpliktelse (PBO)	768	638
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	28	26
Utbetaling/utløsning fra ordning	-30	-45
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	17	24
Planendring/ avkortning	-3	-
Aktuariell tap/(gevinst)	-69	125
UB pensjonsforpliktelse (PBO)	711	768

Virkelig verdi av pensjonsmidlene konsern (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
IB pensjonsmidler	754	726
Innbetalinger	33	31
Utbetalinger/utløsning fra fond	-30	-45
Forventet avkastning	17	26
Planendring/ avkortning	-3	-
Aktuarielle endringer	38	8
UB markedsverdi av pensjonsmidler	808	746

Sensitivitet konsern	Diskonteringsrente		Lønnsjustering		Pensjonsregulering
	+ 1 %-poeng	- 1 %-poeng	+ 1 %-poeng	- 1 %-poeng	+ 1 %-poeng
2015					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-5	8	6	-4	4
Endring i pensjonsforpliktelse	-96	124	66	-54	84
2014					
Endring i opptjente pensjonsrettigheter i løpet av året	-4	6	4	-4	3
Endring i pensjonsforpliktelse	-111	143	77	-67	93

31.12.14	31.12.15	Medlemmer	31.12.15	31.12.14
834	809	Antall personer som er med i pensjonsordningen	847	871
361	307	Herav aktive	341	395
473	502	Herav pensjonister og uføre	506	476

Plassering av pensjonsmidlene i pensjonskassen, prosentvis fordeling	2015	2014
Omløpsobligasjoner	21 %	17 %
Anleggsobligasjoner	23 %	27 %
Pengemarked	13 %	13 %
Aksjer	37 %	34 %
Eiendom	6 %	6 %
Annet	0 %	2 %
Sum	100 %	100 %

Pensjonsordningen er plassert i egen pensjonskasse, som har en langsiktig horisont på forvaltning av kapitalen. Pensjonskassen søker å oppnå en høyest mulig avkastning ved å sette sammen en investeringsportefølje som gir den maksimale risikjusterte avkastningen. Pensjonskassen søker å spre plasseringene på ulike utstedere og aktivaklasser for å redusere den selskaps- og markeds spesifikke risikoen. Porteføljen er således sammensatt av aksjeinvesteringer i norske og utenlandske aksjer. Obligasjonsporteføljen er i all hovedsak plassert i norske obligasjoner. Bankinnskudd er plassert norske banker.